

Polityka zagraniczna RP

1989–2024

Wydział Nauk Politycznych
i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Warszawski

Roman Kuźniar

Polityka zagraniczna RP
1989–2024

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2025

Recenzje:

prof. dr hab. *Sebastian Wojciechowski*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

dr hab. *Łukasz Jureńczyk*, prof. ucz., Uniwersytet Kazimierza Wielkiego
w Bydgoszczy

Redaktor prowadząca:

Hanna Raciborska

Redakcja i korekta:

Anna Kaniewska

Projekt okładki:

Katarzyna Juras

Copyright © 2025 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Sp. z o.o.

Publikacja dofinansowana przez Wydział Nauk Politycznych
i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego

ISBN 978-83-68091-20-5

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa

tel. 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91

dział handlowy: jak wyżej, w. 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Monografia stanowi nowo zredagowaną, rozszerzoną i zaktualizowaną wersję książki:

Roman Kuźniar, *Polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo Naukowe Scholar,
Warszawa 2012

Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)

Printed in Poland

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	9
I. POLITYKA ZAGRANICZNA POLSKI PRZED 1989 R.	17
1. Polityka zagraniczna II RP	18
2. Stosunki zewnętrzne PRL	25
3. Polityka zagraniczna w programach opozycji politycznej	36
II. ODZYSKANIE SUWERENNOŚCI 1989–1992	42
1. Międzynarodowy przełom – Wiosna Ludów 1989	42
Przemiany wewnętrzne	48
Przebudowa podstaw polityki zagranicznej	51
Pierwsze ważne kroki	57
2. Kierunek europejski w nowej polityce zagranicznej Polski	63
Stosunki dwustronne z państwami Europy Zachodniej	64
Stowarzyszenie ze Wspólnotą Europejską	70
3. Europa Środkowo-Wschodnia: nowy regionalizm i ułożenie stosunków ze Wschodem	76
Renesans Europy Środkowej	77
Polityka wschodnia początków III Rzeczypospolitej	83
4. Bezpieczeństwo w polskiej polityce zagranicznej okresu przełomu	96
KBWE w polskiej polityce bezpieczeństwa	99
Rozwój stosunków z USA	104
Kierunek – NATO	109
5. Niektóre inne zagadnienia tego okresu	117
III. BEZPIECZEŃSTWO, CZYLI BITWA O ATLANTYK 1993–1998	128
1. Po pierwsze, bezpieczeństwo	128
Bitwa o NATO	129
Pozostałe aspekty zagranicznej polityki bezpieczeństwa	140
2. Polityka europejska	152
Walka o prawo do członkostwa w UE	152
Stosunki dwustronne z wybranymi krajami Europy Zachodniej	162
3. Polityka wobec Europy Środkowej i Wschodniej oraz wobec państw byłego Związku Sowieckiego	171
Wobec różnicującej się Europy Środkowej	182
Stosunki dwustronne z państwami regionu	182

4. Pozostałe zagadnienia polskiej polityki zagranicznej	187
Polska w ONZ	192
Zagraniczne stosunki ekonomiczne Polski	195

IV. EUROPA, EUROPA, CZYLI POLSKA WCHODZI DO UNII

1998–2002	202
1. Wejście do Unii Europejskiej	203
Przygotowania UE do rozszerzenia	203
Negocjacje w sprawie członkostwa	207
Ile Polski w jakiej Unii?	220
Stosunki dwustronne z krajami UE	226
2. Bezpieczeństwo – Polska wypływa na głębokie wody	235
Nowa Polska w zmienionym Sojuszu	236
„Dojrzałe partnerstwo strategiczne” z USA?	243
Inne zagadnienia polityki bezpieczeństwa	251
3. Poprawa pogody na kierunku wschodnim	253
Lepszy klimat w stosunkach z Rosją	254
Syzyfowe prace w stosunkach z Ukrainą	261
Bez zmian w stosunkach z Białorusią	267
Łagodny zmierzch Europy Środkowej	269
4. Pozostałe problemy polskiej polityki zagranicznej	274
Kraje pozaeuropejskie w polityce zagranicznej RP	274
Zaangażowanie w reformę w ONZ	279
Zagraniczna polityka ekonomiczna – pierwsze owoce	284

V. PUŁAPKI WALKI O SILNĄ POZYCJĘ 2003–2007

1. Nowy kontekst polityki zagranicznej RP	290
2. Polska w Unii Europejskiej – bez wizji i sojuszników	300
Obstrukcja wobec nowego traktatu	302
Powrót problemu niemieckiego	309
3. W kierunku amerykańizacji polskiej polityki bezpieczeństwa	315
Udział w wojnie w Iraku	316
<i>Bandwagoning</i> w stosunkach z USA	320
4. Polityka wschodnia – prometeizm w odwrocie	327
Bezradność wobec Rosji	327
„Pomarańczowa rewolucja” bez dalszego ciągu	334

VI. CZAS OPTIMALIZACJI

W POLSKIEJ POLITYCE ZAGRANICZNEJ	340
1. Nowe uwarunkowania	340
2. „Powrót do Europy” – reaktywacja	346
Polityka RP w UE	348
Główne stosunki dwustronne	359

3. Od uspokojenia do napięcia w polityce bezpieczeństwa	374
Po pierwsze: Sojusz Atlantycki	376
Powrót zdrowego rozsądku w stosunkach z USA	383
4. Trudny realizm na kierunku wschodnim	393
Od ułomnej normalizacji do kryzysu w stosunkach z Rosją	394
Ruchome piaski Europy Wschodniej	403
5. Pozostałe wybrane problemy polityki zagranicznej	414
 VII. ZWROT OD EUROPY KU TARGOWICY,	
CZYLI POLITYKA ZAGRANICZNA W SŁUŻBIE WŁADZY	430
1. Przyczyny zmiany	431
Wrogość wobec Unii Europejskiej	437
Stosunki dwustronne w ramach Unii	450
2. Osobliwości polityki bezpieczeństwa	466
Podłoże wewnętrzne i okoliczności międzynarodowe	466
NATO	471
USA	475
UE	480
Europa Środkowa	481
Polskie przewodnictwo w OBWE w 2022 r.	482
3. Wobec Europy Wschodniej	483
Rosja – od nieprzyjaźni do wrogości	484
Białoruś – nieustannie tracone złudzenia	486
Polska–Ukraina: od historycznych sporów do wspólnej obrony	490
4. Inne problemy polityki zagranicznej	498
Stosunki z krajami pozaeuropejskimi	498
Problemy stosunków wielostronnych	504
 VIII. POWRÓT DO NORMALNOŚCI 2024	511
1. Zarys nowej polityki – w cieniu wojny	512
2. Wymiar realizacyjny – najpierw Europa	515
3. Pozostałe ważne problemy polityki zagranicznej	523
 ZAKOŃCZENIE	533
 BIBLIOGRAFIA	543
Monografie i artykuły w periodykach naukowych	543
Inne źródła	557
 SKOROWIDZ NAZWISK	564